

Milan Kocourek: O bilaterálních vztazích a potřebách krajanů ve Spojeném království

Vážená paní předsedající, vážení senátoři, zástupce ministerstva, vážené dámy a pánové, krajané,

abych začal od začátku, jsem liberecký rodák, miluji dějiny a dějepis, strávil jsem půl století ve Spojeném Království, hlavně ve Walton on Thames u Londýna, teď momentálně jsem v Kolíně. Ale po Království se mi stýská, jsem obojživelník, držitel obou pasů českého a britského. Těším se na listopad, chci jet zpátky do Království, aspoň na návštěvu, pokud mi to dopřeje Bůh a covidová byrokracie. Nejsem mluvčím krajanských spolků v Království, ale znám většinu z nich jako člen Sokola Londýn a člen Britské skupiny pro vědy a umění SVU, jejímž jsem byl 15 let předsedou.

Zároveň jsem členem Sokola Kolínského, to mám po mamince. A čtvrt století jsem pracoval v londýnské redakci českého vysílání BBC. Moje dcera v Anglii narozená Dr Katya Kocourková je autorkou politického životopisu legionáře, spisovatele a básníka Rudolfa Medka, ten vyšel v nakladatelství Mladá fronta a Praze. Dcera v té knížce také definuje kořeny Českoslovákismu.

Bez váhání Vám mohu říci, že nejvýznamnější krajanskou institucí v Království, která se soustřeďuje i na bilaterální vztahy je londýnský Velehrad. Ten založil jako dobročinnou organizaci pro krajany v 60. letech minulého století člen Tovaryšstva Ježíšova, Pater Jan Lang. Prakticky všichni, kdo ho znali, věřící katolíci, protestanti, ateisté i mnozí další krajané ho oslovovali Otče. Otec Lang byla jedna z nejsvatějších bytostí, které jsem měl tu čest poznat. Dovolte mi říci několik slov o něm. Když ho nákladní auto Červeného kříže vyvezlo z Terezína, kde byl na konci války vězněn, vážil 38 kilogramů. Po válce byl vyslán svým tovaryštvem na studia do Heythrop College, pobočky oxfordské univerzity, kterou absolvoval, a ve Walesu promoval na doktorát z teologie. Chtěl se stát učitelem jednoho z jezuitských gymnázií v Československu, ale mezitím komunistický režim doma jezuitská gymnázia zrušil, takže se rozhodl zůstat v Anglii a pečovat o duchovní potřeby krajanů.

Založil *Cyrlometodějskou ligu akademickou* a časopis *Nový život*, který vycházel v Anglii pět let a pak byl převeden do Říma. Když dostal od Německé spolkové vlády odškodné za terezínské věznění, použil těch peněz jako základní vklad pro hypotéku spolu s kamarádkou z BBC Roxanou McKayovou a koupili spolu dům na Ladbroke Square v centrálním Londýně nedaleko Oxford Street. To byl první londýnský Velehrad. Mezi několika krajanskými periodiky, která na Velehradě z iniciativy Otce Langa vznikla, byl *Věstník*, měsíčník, měl stovky čtenářů a byl také tajně dopravován do Československa. V redakci BBC jsem se tehdy dozvěděl, že *Věstník* Otce Langa se pašoval i na faru husitského kostela v Kolíně, přes ulici ode mě. Otec Lang byl neúnavný pracovník. Jeho náboženské promluvy pro české posluchače BBC jsem s ním často ve studiu rád natáčel, v sobotu pro vysílání v neděli. Jeho promluvy inspirovaly věřící i nevěřící. Byla to nanejvýš záslužná činnost a morální podpora domova, která se nedala pojmát jinak než duchovně.

Proč o tom právě tady hovořím? Mám rád kontinuitu. Vážím si britské monarchie jako garanta historické kontinuity. Otec Lang tehdy psal *Věstník* sám, podobně jako Karel Havlíček Borovský v 19. století svého buditelského *Slovana*. V daném kontextu bilaterálních vztahů je důležité zdůraznit, že Velehradský *Věstník* Otce Langa pokračuje dodnes, 14 let po jeho smrti, a to díky kolegovi novináři Janu Jůnovi, který ho vydává pod novým titulem *Z(s)pravodaj*. Bez obětavé, nezištné práce jednotlivce či chcete-li konkrétní hlavy, která úsilí kolem sebe vede a řídí, není nic. Dnes málokdo propaguje ideologii čechoslovakismu, kterou razil TGM a jeho spolupracovníci za první světové války. Velehradský *Z(s)pravodaj* je dvojjazyčný, český a slovenský, což se pozná hned z titulu, který zní *Z(s)pravodaj* s písmenem s kvůli slovenštině.

Na londýnském Velehradě Otec Lang založil také krajanskou školu pro děti krajanů, protože stejně jako ostatní krajané si byl dobře vědom významu zachování české a slovenské kultury prostřednictvím jazyka. Tehdy školu řídila paní Kaucká, měla několik spolupracovnic. A to je další článek oné kontinuity, o které jsem se zmínil před chvílí. Londýnský Velehrad i se školou pokračuje ve své charitativní činnosti, ale jinde u řeky Temže ve čtvrti Barnes na jihu Londýna. Londýnský Velehrad je registrovaná charita jako byla vždycky. Její trustees neboli správci – Ing. Antonín Stáně s manželkou Ludmilou a jejich tým pokračují v nezištné pomoci krajanské obci. Pořádají koncerty, filmová představení, podporují školu České Okénko, kterou organizuje paní profesorka Nahodilová. Jednou za měsíc je v kapli Velehradu mše svatá díky kněžím z Říma. To je jen krátký výčet jejich četných aktivit.

Když se řekne migrace, za mých mladých let jsme to slovo používali v BBC pro stěhovavé ptáky, jelikož naše mluva byla spíš politická, o krajanech jako jsme byli my se hovořilo jako o exulantech, nikoli emigrantech jako je tomu dnes. Když moje švagrová z Prahy jednou použila slovo emouši a měla tím na mysli mě a mé současníky v Království, inspirovalo mě to k napsání povídky, kterou jsem pak poslal panu Škvoreckému do Toronta. Naštěstí nikde nevyšla.

Co potřebuje od české vlády londýnský Velehrad? Odpověď je jednoduchá. Kromě dotace nic. Velehrad prostě plyne dál, jako Temže v Londýně. Stejně tak Sokol Londýn. Ovšem mezi Velehradem a Sokolem Londýn je jeden velký rozdíl. Zatímco za mého mládí byl Sokol Londýn velkou jednotou s více než 70 členy, nyní má aktivních, tedy přispívajících členů podle starosty Ladislava Potůčka jen pár desítek. Ještě koncem minulého století Sokol Londýn pořádal pravidelná cvičení každou sobotu, nyní cvičí nepravidelně. A na rozdíl od Velehradu Sokol Londýn nikdy neměl ve vlastnictví tělocvičnu. Od založení v roce 1903 se vždycky cvičilo v pronajatých sálech, nejčastěji ve školních tělocvičnách nebo kostelech. Nyní na občasné cvičení londýnských sokolů postačuje malá kaple v jižním Londýně.

Když čtu ve vynikajícím a skvěle informovaném švýcarském *Zpravodaji*, že Sokol Curych má 37 aktivních členů, přepadne mě bledá závist. Čím to je? Rozhodně nejde o nekvalitní vedení. Starosta londýnského Sokola Ladislav Potůček je velmi schopný organizátor a podnikatel, který je zároveň oblíbeným ředitelem prosperujícího klubu české kolonie v západním Hampsteadu v Londýně. Odpověď na tu otázku je jednoduchá: Migrace mladých

z České republiky, kteří nepřijíždějí do Londýna cvičit se Sokoly. Přijíždějí studovat na britských školách a univerzitách, přijíždějí za prací a zábavou, mají zájem o britskou hudbu, kluby, o školky pro své děti. Nevyhledávají naplnění latinského či chcete-li Tyršova hesla ve zdravém těle zdravý duchu. Mají jiné, vlastní, individuální priority.

Ještě malá poznámka na okraj ideologie čechoslovakismu, která předpokládala jeden národ o dvou větvích. My, Češi a Slováci víme, že tato ideologie byla dávno překonána. Píší o ní historici, sociologové a etnografové. Ale vědí o jejím zániku Britové? Dovolil bych si o tom pochybovat. Několika z nich, kteří v řeči se mnou zmínili *Czechoslovakian language*, jsem vysvětlil, že něco takového neexistuje, že Češi a Slováci jsou dva národy, každý má svůj jazyk. Ale bylo to marné úsilí. Dodnes mezi Brity vidím a slyším zmínky o *Czechoslovakian language*.

Britská skupina pro vědy a umění SVU, jejímž předsedou jsem byl patnáct let, v poslední době postižena covidovou pandemií patrně víc než jiné krajanské instituce. Má hodně desítek členů, pořádá pravidelné měsíční přednášky. Mezi pozvanými řečníky byl před lety bratr princezny Diany hrabě Charles Spencer, historik, který na Českém velvyslanectví hovořil o své knize, Životopisu prince Ruperta, který se narodil na Hradčanech jako syn naší Zimní Královny a krále Fridricha Falckého.

Během pandemie byla Britská skupina SVU řadu měsíců skoro paralyzována. Nicméně slovenská předsedkyně Zuzana Slobodová a její český manžel František, oba absolventi oxfordské univerzity, v poslední době mistrně využívají možností virtuální technologie a zvou na online přednášky nejlepší odborníky a umělce jako dřív. Zájemců, kteří si přednášky naladí, je čím dál tím víc, i z České republiky a ze Slovenské republiky. To je další příklad plodné aktivity na poli bilaterálních vztahů.

České ministerstvo zahraničí pomáhá s granty na naše projekty, na výdaje spojené s pozváním přednášejících, s vydáváním knih a periodik našich členů. Předsedkyně Zuzana Slobodová mi řekla, že Britská skupina SVU dostala grant na projekt rukopisu knihy *Ulice Londýna dlážděné zlatem*, pojednávajících jednak o Čechách a Slovácích, kteří v Království dosáhli značných úspěchů, ale zároveň o bezdomocích, zachycených v síti nejistoty a bídy, anglicky *misery*. Britská skupina SVU velmi usilovně hledá nakladatele na Slovensku pro tento rukopis. Potřebujeme také pomoc s hledáním nakladatelů pro kvalitní rukopisy. Britská skupina SVU by také uvítala vydatnější pomoc s konkrétní propagací svých akcí.

Napoleon I. řekl, že pro vedení války potřebujete tři věci – peníze, peníze a zase peníze. My nevedeme válku proti nikomu. Naopak, jsme opravdu vstřícní v našem mírovém úsilí. Nicméně s Napoleonem v tomto ohledu souhlasíme. Potřebujeme těch peněz víc, tak abychom mohli lépe bojovat o zážné zítřky našich členů a krajanů. Všichni členové zmíněných organizací i těch, které zde z časových důvodů nejmenuji, jsou dobrovolníci. Pracují gratis, nedostávají odměnu v jakékoli formě, investují svůj čas, často čas drahocenný, do všech akcí. Slouží a dá-li Bůh budou nadšeně sloužit svým spolkům a komunitám

v Království napořád. Až do roztrhání těla, abych parafrázoval pana premiéra. Děkuji vám za pozornost.